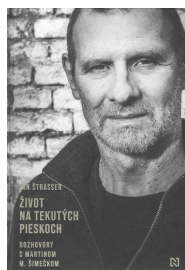

Ján Štrasser

Život na tekutých pieskoch rozhovory s Martinom M. Šimečkom

N Press, s. r. o., Zvolen, 2024

• 39

Milan Šimečka

- Všeobecné pokrytectví není možné pěstovat dlouho bez újmy na národním zdraví.

• 43

Martin M. Šimečka: *Normalizácia po slovensky*

- Legenda hovorí, že v každej slovenskej rodine bol jeden komunista a jeden ľudák ako ochranné štíty pre prípad, že sa režimy vymenia.

• 123

Martin M. Šimečka: *Dominik Tatarka – monolit ducha*

- Slovenské dejiny sú dejinami servilnosti voči cudzej moci, s občasným vzdorom, ktorý nikdy nebol dotiahnutý do víťazstva, či aspoň do dôstojnej porážky.

• 172

(...) Čeština je jazyk posadnutý sám sebou, až by som povedal, že väčšmi ako skutočnosť vyjadruje samu seba. Čeština sa vlní, plynie akoby samospádom, slovenčina je hranatejšia, ale tým aj presnejšia, konzekventnejšia. Česi sa vo svojom jazyku kúpu, je im zdrojom rozkoše. V hovorovej podobe je to prúd slov, ktorý často znejasní podstatu výpovede. Oni sami tomu hovoria brebentění.

• 177

Martin M. Šimečka: *Príbeh o jazyku*

- (...) V slovenčine mi bolo dobre. Vypudil som z nej tie slová alebo ich významy, ktoré sa stali majetkom newspeaku, a vytvoril som si svoj súkromný jazyk, triezvy a trochu sterilný. Ostatne, každý spisovateľ má asi svoj súkromný jazyk, ktorý si tvorí podľa pravidiel svojej povahy. Moja slovenčina mi nedovolila písať do šírky a nikdy som v nej nepoznal rozkoš z číreho ukladania slov a viet podľa toho tajomného kľúča, ktorý asi v každom prirodzenom jazyku existuje. Razil som si cestu k vete pomedzi slová, ktoré som nesmel používať, lebo boli nasiaknuté režimom a páchli. Je však aj v povahe toho jazyka, že nenúti človeka hovoriť ani písať, vyčkáva až do chvíle, keď na vyjadrenie už nestačí gesto či urputné mlčanie.

• 180

Martin M. Šimečka: Príbeh o jazyku

- Čeština je nesmierne panovačná, vtiahla ma do seba bez akýchkoľvek rozpakov, a hoci som sa jej poddal dobrovoľne, mal som chvíľami pocit, že sa v nej proti svojej vôli stávam niekým iným. Tento jazyk vinou svojej elegancie v skutočnosti ohrozuje jednotlivca a jeho myšlienky, pretože si ich podmaňuje. Ak je slovenčina len púhym nástrojom na vyjadrenie pochopenej skutočnosti, tak čeština práve naopak – modeluje skutočnosť tak, že hľadá elegantné vyjadrenie toho, čo ešte nejestvuje, a práve tým vyjadrením túto skutočnosť tvorí. Celá česká kultúra a spoločnosť je posadnutá svojím jazykom, je od neho úplne závislá. Je to však závislosť od rozkoše.

• 181

Martin M. Šimečka: Príbeh o jazyku

- Nebezpečenstvo tohto omamného jazyka ([češtiny]) spočíva v tom, že zakrýva hlúposť a prázdnotu, že si nikdy pred ním nie som istý, či to, čo chcem napísať, je naozaj mojou potrebou alebo len potrebou samotného jazyka, ktorý ma využíva na svoj účel, o ktorom však ja nič neviem.

• 181

Martin M. Šimečka: Príbeh o jazyku

- (...) Svoju slobodu si človek môže za istých podmienok uchrániť len vtedy, keď sa jej zriekne. Známa veta o nedeliteľnosti slobody tvorí most medzi pojmami sloboda a mravnosť(...).

• 188

Na Slovensku bolo s režimom nespokojných oveľa menej ľudí ako v Čechách. Slováci spoločenský vývoj v Československu po roku 1948 vnímali ako pokrok, Česi ako úpadok. Poviem to inak: Česi sa vnímali ako obeť komunizmu, Slováci si ho takpovediac osvojili. Slováci žili v komunizme spokojnejšie ako Česi.

• 189

S príchodom slobody v novembri 1989 sa na Slovensku už mohol vysloviť názor, že v Československu prevláda český záujem. A vecne na tom bolo dosť veľa pravdy. Absolvoval som mnoho diskusií o tom, ako vytvoriť takú federáciu, v ktorej národné štáty budú spoluvytvárať demokratický spoločný štát. No Česi poväčšine nechápali legitímny nárok Slovákov byť v spoločnom štáte rovnoprávnym národom.

• 189

Spomínam si na jednu debatu o sídle Ústavného súdu. Slováci navrhli, aby bol v Bratislave, a z českej strany zaznelo: „Nebľbněte, kdopak by tam šel?!“. Česi jednoducho neverili, že Slováci sú schopní vybudovať inštitúcie a funkčne spravovať štát. A tak sa Ústavný súd ocitol v Brne.

• 191

Erik Tabery

- V roku 1992 sa Československo muselo rozpadnúť, pretože jediný zmysel pre Čechov mal ich štát, nie štát Čechov a Slovákov.

• 220

V českej hospode sa keca a pije. V slovenskej krčme sa pije a keca. Cítiš ten rozdiel?

• 225

Martin M. Šimečka: Uctívaná krajina

- (...) Lež či hlouposť oděna do češtiny a překryta její elegancí zní v mnoha (i slovenských) uších jako pravda či moudro. Slovenština je v tomto smyslu poctivější, je v ní mnohem obtížnější elegantně lhát a ještě těžší je zakrýt v ní hlouposť.

- 234

(...) Sloboda ľudí vykoľajila, pretože im vzala predvídateľnú budúcnosť.

- 237

Ján Štrasser

- **anglický liberálny novinár a špecialista na strednú a východnú Európu Edward Lucas**

- Liberalizmus potrebujeme tiež obnoviť. My liberáli sme sa dopustili niektorých chýb. Prehnane sme sa zamerali na isté aspekty individuálnej slobody a tiež sme do absurdity dotiahli politiku identity, takže vznikol akýsi extrémny sociálny liberalizmus, ktorý istým segmentom spoločnosti vyhovuje, ale väčšinu odpudzuje: verejnosť odmieta extrémne podoby woke agendy.

- 240

Spoločnosť, ktorá prestala rozlišovať základné charakteristiky dobra a zla, je zrútená.

- 251

Na dnešnej aktivistickej ľavici ma šokuje jej fascinácia ruskou boľševickou revolúciou.

- 252

Pre mňa sa politická a spoločenská korektnosť stáva problematická v okamihu, keď začína potláčať slobodu slova.

- 252

Ja si (...) nemyslím, že právo človeka byť za niečo urazený môže stať nad univerzálnym princípom slobody slova.

- 263

Václav Havel

- Nádej nie je presvedčenie, že niečo dobre dopadne, ale istota, že má niečo zmysel – bez ohľadu na to, ako to dopadne.

- 279

Ruské ovládanie svojich satelitov malo vždy koloniálny charakter. V tomto sú Rusi pokrvnými následníkmi historických Mongolov. (...) Ak to nepriznáme, nikdy Rusko nepochopíme. V 13. storočí vtrhli do Ruska Mongoli pod vedením Batuchána, podrobili si ruské kniežatstvá a Rusko sa stalo súčasťou Zlatej hordy, čím bolo civilizačné odsunuté z Európy. Mongoli vládli v Rusku takmer tri storočia a vpísali do ruskej DNA najmä krutosť a dobyvačnosť.

- 280

filozof Michail Epštejn

- Moskovské kniežatstvo bolo postupne obsadené hordou a nakoniec sa samo hordou stalo. [...] Horda je charakterizovaná mentalitou kočovného národa, ktorý nevie, čo sám so sebou robiť vo chvíli, keď nastúpi stabilita. Nudí sa. Chce sa stále niekam posúvať, pohybovať sa. Preto po horde zostáva pustatina. Nedokáže vybudovať vlastnú vyspelú civilizáciu, stále niečo berie od druhých národov, ktorých územie zaberá. Zmysel hordy je v expanzii.

- 283

Predstava čistého ruského sveta oproti skazenému Západu je hlboko zakorenená v ruskej duši, je oveľa silnejšia ako to, že Rus jazdí na japonskom aute, telefonuje juhokórejským mobilom a v americkom McDonalde si dá hamburger.

- 286

Putin je diktátor, no podľa mňa by dnes v Rusku vyhral aj v slobodných voľbách. To nie je vnútená diktatúra, to je prijatá diktatúra.

- 291

Ak máme dnes čítať ruskú literatúru, skúsme to inými očami. Očami, ktoré vidia Rusko nedemokratické, agresívne, ničiace, vraždiace. Skúsme odhaľovať v ruskej klasickej literatúre ruský imperializmus, ruskú xenofóbiu. Takto by sme si mali nanovo prečítať napríklad Dostojevského.

- 312

Slovenská rímskokatolícka cirkev (...) ako inštitúcia nebola schopná urobiť sebareflexiu za svoje pôsobenie rokoch 1939 – 1945, keď bola ideologickou oporou Tisovho slovenského štátu. Nedokázala sa vyrovnáť so slovenskou účasťou na holokauste a už vôbec nie s kultom prezidenta Tisa. Vypudila zo svojich radov trnavského arcibiskupa Bezáka.

- 325

Ekologické správanie nemožno vymáhať obmedzovaním ľudských práv a slobôd.

- 334

Ján Štrasser

- bývalý šéfredaktor Rádia Slobodná Európa Jeff Gedin

- Dobrá stránka internetu je, že každý si môže povedať svoje. Zlá stránka internetu je, že svoje si môže povedať naozaj každý.

- 337

Sociálne siete oslabili či dokonca zlikvidovali hranice medzi pravdou a lžou, vecné aj etické.

- 340

Presne to vyjadrila Anne Applebaumová v knihe *Súmrak demokracie*: „Emocionálna príťažlivosť konšpiračnej teórie spočíva v jej prostote. Vysvetľuje komplexný fenomén, poradí si s náhodou a nehodou, veriacemu ponúka upokojujúci pocit špeciálneho, privilegovaného prístupu k pravde.“. Ľudia, ktorí veria konšpiračným príbehom, sú presvedčení, že patria do skupiny vyvolených, ktorým bolo odhalené nejaké závažné tajomstvo, a oni už teraz vedia, ako to naozaj je. Konšpiračná teória im dáva pocit istoty, že rozumejú svetu. A z vďaka za to sú ochotní bojovať proti tým, ktorých im konšpirátori označia ako nepriateľov.

- 355

Aj ten najväčší antivaxer, keď ho uhryzne pes, okamžite uteká k doktorovi dať si pichnúť vakcínu proti besnote.

- 355

(...) Rozumel som vypustka tomu, že [antivaxeri] podľahli konšpiračnému príbehu, že koronavírus vyvinuli farmaceutické spoločnosti, aby mohli vystrašeným ľuďom predávať testy a vakcíny. No fascinovalo ma, ako sa ľudia v existenciálnej krízovej situácii upínajú na samých seba. Ako im chýba čo len štipka sociálnej empatie, ktorá by im umožnila pochopiť, že vakcínou chránia nielen seba, ale aj iných.

- 356

[Tí najagresívnejší antivaxeri sa stali najväčšími podporovateľmi Putinovho Ruska a útočia na liberálnu demokraciu,] lebo očkovanie je systém, a oni systém nenávidia. Majú odpor k elitám aj k liberálnej demokracii, lebo im negarantuje trvalé istoty a žiada od nich osobnú zodpovednosť za to, čo robia, za ich vlastné životy. Preto ich priťahuje Rusko, lebo tam sa nijaká osobná zodpovednosť nevyžaduje, tam sa vyžaduje poslušnosť. A poslúchať je jednoduché, hovorí sa tomu aj držať hubu a krok. Nedôvera k liberálnej demokracii ich posunula od antivaxu k Putinovi.

- 380

Ján Štrasser

- Stanislaw Jerzy Lec

- Staroba spočíva v tom, že človek už získal skúsenosti, ktoré nemôže využiť.

- 400

(...) Fico intuitívne opakuje éru Gustáva Husáka, len namiesto ideológie normalizácie, ktorá bola tmelom Husákovho režimu, dosadil do svojej mocenskej štruktúry rovnako účinný tmel – korupciu.

- 409

Dnešné slovenské rusofilstvo je druhá strana mince slovenského antizápadníctva a antiamerikanizmu.

- 409

(...) Sme východnou perifériou Západu, [čo] je (...) stokrát lepšie, než byť západnou perifériou Východu.

- 415

Je to známa veta, ktorú počúvam, že ten ani ten nám nehovorí úplnú pravdu, a preto si nájdem tú svoju vlastnú. To je jeden z najväčších omylov dneška. Málokedy bolo také jednoduché rozoznať pravdu ako dnes. V niektorých zásadných otázkach, kto vlastne zaútočil na Ukrajinu, kto je obeť a kto je agresor, je to také jednoduché ako v tridsiatom deviatom, keď Hitler napadol Poľsko. Treba ľuďom hovoriť, že ak budú voliť, môžu urobiť službu demokracii alebo môžu byť spolupáchateľmi jej zničenia. Vyhovárať sa, že pravda je niekde uprostred, je čisté alibi.

- 416

Existuje indiánska legenda o tom, ako starý Indián rozpráva svojmu vnukovi: „Vieš, v nás zápasia dvaja vlci. Jeden je plný pomsty, nenávisti, pýchy, druhý je, naopak, plný lásky a súcitu.“. A vnuk sa ho pýta, ktorý vlk vyhrá. „No ten, ktorého budeš kmiť.“.

- 417

(...) Všetkým zločincom a diktátorom treba načúvať, lebo hovoria pravdu o svojich úmysloch, ale netreba sa ich báť.